

Аравідова С-П.Г.

бакалавр,

Київський університет імені Бориса Грінченка

АЛЕГОРІЯ ЖИТТЯ І СМЕРТІ В РОБОТАХ ГУСТАВА КЛІМТА

Життя і Смерть – незмінне джерело натхнення і причина роздумів багатьох великих умів і майстрів усіх напрямків. Не обійшла стороною вічна тема і великого художника Густава Клімта.

Густав Клімт народився 14 липня 1862 року в віденському передмісті Баумгартен. Найзначніший і самобутній художник в мистецтві Австрії. Він виявився одним з тих майстрів, які прокладали нові шляхи в мистецтві і були здатні повести за собою інших. Він став основоположником модерну в австрійському живописі, а головними об'єктами його творчості були жінки і такі універсальні теми, як смерть, життєвий цикл і вічна любов. Передавав він свою творчість не тільки унікальним стилем – сумішшю академічного живопису, еротичного портрету, орнаменту, декоративного стилю і монументального живопису – а й незвичайними сумішами яскравих чистих кольорів, золота, мозаїки, емалі і напівкоштовних каменів.

Творчість Клімта завжди була провокаційною та бунтарською. Він відмовлявся прогинатися під громадську думку і прагнув до досконалості, а жінки на його полотнах ніби повторювали його жагу до свободи та незалежності; вони сповнені сили і прихованої чарівної небезпеки. Саме тому популярність Клімт здобув досить рано, ще в буття студентом, на пару зі своїм братом Ернестом і другом Францем Мачем, після створення ними команди.

У той же час Клімт був борцем за свободу творчості, популяризацію та розвиток сучасного мистецтва не тільки на території Австрії, а й Європи. Для цієї благородної мети він разом з групою художників-однодумців створив сецесіону і журнал «*Ver Sacrum*», девізом яких був «Кожному часу своє мистецтво, кожному мистецтву своя свобода».

В 30 років його світогляд суттєво змінився – помер його батько, згодом і молодший брат Ернст, який був для Густава духовно близькою людиною. У художника почалася глибока депресія (яка потім супроводжувала врешті все життя). Тоді ж Клімт познайомився з

Емілією Фльоге, сестрою овдової невістки. Клімт любив Емілію все своє життя, вона стала його соратницею і була для нього втіленням сучасної, високоосвіченої жінки, хоча достовірних фактів про їх шлюб не було. Такі глобальні зміни у житті вплинули і на його творчість.

Попри те, що його світогляд і стиль змінилися, тема жінки і далі переважає на багатьох картинах, але на зміну підступної, напівміфічної жінки-вамп часів «сецессиона» приходять тип ніжнішою, природною жінки. Клімт почав використовувати тільки чисті фарби, а контури фігур на його картинах стають округлими і м'якими. Художник вже не вражав публіку картинами фатальних пристрастей, а писав найчудовіші і щасливі моменти життя. Попрете, тема любові та смерті, що ходить за нею слідом, швидкоплинності людського життя ненав'язливо прослизав в багатьох його роботах протягом усієї творчості.

Крах Австро-Угорщини збігся із заходом життя художника, чия творчість позначило «золотий вік» в історії віденської живопису. 6 лютого 1918 року, Клімт вмирає в 55-річному віці від запалення легенів. Не стало великого майстра, який так і не наважився написати жодного автопортрета. З його смертю закінчилася ціла епоха в мистецтві, яскравим символом якої був життєлюбний Густав Клімт.

Найяскравішими прикладами символізму колообігу життя можна назвати картини «Любов», «Три віки жінки» і, безумовно, «Смерть і Життя».

Одна з перших, створених в новому стилі – картина «Любов» 1895 р. Вона уособлює «життя», демонструє сцену прояву любові між партнерами, але в той же час вона наповнена легкою, загадковою тінню гіркоти і смутку – прихованим символом смерті.

На полотні відображені обійми закоханої пари. Клімт вкотре говорить на мові символів. Прикриті очі свідчать не тільки про потік налінувши почуттів і бажань: в історії європейського живопису з закритими очима зображувалися померлі або завмираючі. Героїня Клімта надзвичайно одухотворена, перед її внутрішнім поглядом, можливо, пропливають картини іншого буття. У верхній частині картини, немов випливаючи з туману, з'являються неясні образи старої, дитини і зрілої жінки, що символізують три віки жінки. Вони, нависнувши над люблячою парою, нагадують про швидке в'янення жіночої краси, недовговічності любові і швидкоплинності самого життя.

Наступною картиною, яка демонструє швидкоплинність життя – «Три віки жінки» 1905 р, на якій зображено дитинство, зрілість і

старість. Художник знову звертається до постійно хвилюючої його теми, але в більш «розширеному» аспекті, ніж порушене раніше в картині «Любов». Ця робота змушує задуматися про важливість і цінність власного життя; багато речей можуть виявитися поверхневими, а почуття порожніми або награними, а час минає швидко.

Умовно поділивши життєвий шлях жінки на три найбільш важливих періоди, Клімт не тільки зробив наголос на циклічності цього шляху, але ще показав життя і смерть, в їх нероздільною зв'язці; можливо тому, при спогляданні сюжету можна відчутти як радість, так і зневіру і смуток.

З одного боку молода жінка зі сплячою дитиною на руках – мирська Мадонна, сама занурена в стан, схожий на сон, пасивна, стилізована, вплетеними в орнаментальне тло полотна. З іншого боку зображена в профіль стара, в розпачі прикриває обличчя. Тим самим контраст між стилізованим зображенням молодої жінки і натуралістичним чином старої набуває символічного змісту: перша фаза життя несе з собою нескінченні можливості і метаморфози, остання – незмінне сталість і конфлікт з реальністю.

Безумовно, кульмінацією в творчості Клімта є полотно «Смерть і життя» – алегоричний твір, на створення якого художник витратив 8 років, з 1908 по 1916 рр. Воно оповідає нам про вічне протистояння між життям і смертю, що чекає свого часу осторонь. Вся композиція складається з трьох умовних частин: на лівій стороні художник помістив фігуру Смерті, на правій – групу людей, які символізують собою Життя. Темний простір посередині картини відокремлює їх один від одного, немов утримуючи.

Для протиставлення своїх персонажів Густав Клімт використовує як колір, так і форму: Життя і Смерть на його картині впізнаванні з першого погляду. Правий кут полотна сяє всіма барвами веселки, що відтіняються золотом. У цьому своєрідному коконі клаптиків, що символізує Життя, глядач бачить обличчя безтурботно сплячих дітей і матерів, умиротворено притискаючи їх до себе, фігури чоловіка і жінки, що злилися в обіймах, стару, що поринула в свої думки. Наступність поколінь – те, що робить Життя переможцем в цій одвічній сутичці.

Смерть на картині представлена самотньою, трохи згорбленою фігурою, яка спостерігає з боку. Її скелет прихований під безформним одягом, прикрашеним чорними хрестами, колами і прямокутниками темно-зеленого і фіолетового кольору – глядачеві видно лише череп, який злегка подався вперед, ніби Смерть дивиться на те, що відбувається з цікавістю і не проти

прийняти в цьому участь. Їй відомо, що одного разу настане її час і вона поступово забере всіх – і молодих, і старих. Але поки вона може лише вичікувати, загрозовано занісши свій смертоносний жезл.

Виразність робіт Густава Клімта вражає уяву навіть досвідчених критиків, а доскональність і завершеність в купі з маніакальною любов'ю до деталей і опрацювання сюжету залишать сильні враження на будь-якому глядачеві. Полотна змушують задуматися про життя, про цінності, про любов, про тлінність буття і, звичайно ж, про смерть, яка неминуха, жахаюча, таємнича, але все ж прекрасна, тому що за смертю завжди слідує нове життя.

І навіть через півтора століття широка публіка таврує картини Клімта «збоченими», називає незрозумілими та дивними. Його полотна навіть в сучасному розкутому світі залишаються «скандальними» і зухвалими, піднімають суперечки між поколіннями і статями, але ніколи, нікого не залишають байдужим.

Головненко В.К.

студентка,

Київський університет імені Бориса Грінченка

ЕЛЕМЕНТИ КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНОГО НАДБАННЯ В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕЙЗАЖНОМУ ЖАНРІ

На сьогодні збереження природних пам'яток, первозданих ландшафтів, культурно-історичного надбання рідного краю, займає чільне місце в мистецтві. Тому слід розглянути пейзаж, як провідний жанр, що відображає унікальність і мальовничість української природи. Наразі історичні пам'ятки різних часів складають особливості композиції пейзажу, відкриваючи простір для творчості та наукових досліджень.

Пейзаж – жанр в образотворчому мистецтві, в якому об'єктом зображення є природа. Пейзажом називають також окремий твір цього жанру. Український пейзажний живопис розвивався в контексті європейського мистецтва, і кращі твори українських художників-пейзажистів увійшли до скарбниці вітчизняного образотворчого